

Yrkande Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet
Särskilt yttrande Kristdemokraterna

Datum 2020-04-17

Avslagsyrkande angående – Motion av Jörgen Fogelklou (Sd) om en ny policy om modersmålsundervisning

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige

1. Avslå motionen.

Yrkandet

Motionären vill att kommunfullmäktige beslutar om att arbeta fram ett nytt styrdokument för modersmålsundervisning för Göteborgs stad. Detta med motiveringen att modersmålsundervisning idag erbjuds på osäkra grunder, samt utgör en stor utgift för staden och behöver därför stramas upp.

Modersmålsundervisningen i Göteborgs stad följer idag de statliga författningarna och de nationella styrdokumenterna. Motionen utgår även från antaganden om undervisningens organisering i staden, vilka inte överensstämmer med hur det faktiskt fungerar.

Gällande vuxenutbildningen har man sett att modersmålsundervisning i kombination med övriga insatser, har bidragit till att korta vägen in i samhället och till egen försörjning.

Undervisning i språk över lag har alltid en förankring i språkområdets kultur. När både svenska och modersmål studeras i kulturell kontext, förstärks förståelse för det svenska samhället, vilket har visat sig vara positivt ur ett integrationsperspektiv.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-02-19

Diarienummer 1325/19

Handläggare

Sven Törnered

Telefon: 031 368 01 58

E-post: sven.tornered@stadshuset.goteborg.se

Motion av Jörgen Fogelklou (SD) om en ny policy för modersmålsundervisning

Motionen

Jörgen Fogelklou (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs Stad.

I motionen framförs att det idag erbjuds modersmålsundervisning på mycket osäkra grunder, samtidigt som modersmålsundervisningen utgör en stor utgift för Göteborgs Stad. Motionären anser därför att Göteborgs Stads praxis för modersmålsundervisning behöver stramas upp och följa de lagar och föreskrifter som finns.

Motionären vill vidare av kostnadsskäl nedprioritera kommunalt finansierad modersmålsundervisning inom ramen för vad lagen säger. Minoritetsspråk ska enligt motionären inte vara föremål för några inskränkningar.

I motionen framförs att något entydigt vetenskapligt underlag för att modersmålsundervisning skulle stärka elevens prestationer i andra ämnen inte finns och anför en dansk undersökning som tvärtom visar motsatsen, att modersmålsundervisning är en verkningslös metod för att stödja elever som läser detta.

I bilaga till fullmäktigehandlingen (Bilaga 1 till motionen) redovisas tio punkter som motionären menar skulle förbättra undervisningen och att begränsa erbjudandet om modersmålsundervisning till de elever som uppfyller de formella krav som motionären menar finns utifrån skollagen och Skolverkets rekommendationer.

Remissinstanser – beredning av motionen

Motionen har remitterats till förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden samt nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning. Remissinstanserna har svarat enligt nedan.

Remissinstanser	Beslut	Kommentar
Förskolenämnden	Avstyrker	I motionens bilaga 1, punkt 3 står det att läsa att modersmålsundervisning inte ska erbjudas i förskola. Ämnet modersmål finns inte i styrdokumentet för skolformen förskola och anses därmed inte relevant för skolformen. I förskolans styrdokument står det att förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än

Remissinstanser	Beslut	Kommentar
		svenska får möjlighet att utveckla båda det svenska språket och sitt modersmål, vilket utförs inom befintlig utbildning. Mot denna bakgrund avstyrker nämnden motionen.
Grundskolenämnden	Avstyrker	Nämnden bedömer att organiseringen och genomförandet av modersmålsundervisningen i Göteborg följer de statliga författningarna. Nämnden konstaterar även att organiseringen av och undervisningen i modersmålsundervisning i Göteborgs Stad redan idag fungerar på så sätt som föreslås i några av förslagen i bilagan till motionen. Flera av de antaganden som ligger till grund för förslagen överensstämmer inte med hur organiseringen och genomförandet av modersmålsundervisningen fungerar. Nämnden bedömer att flera av motionärens förslag kommer att begränsa möjligheterna för eleverna att delta i modersmålsundervisning.
Utbildningsnämnden	Avstyrker	Nämnden bedömer är att de nationella styrdokumenterna gällande rätten till modersmålsundervisning följs och praktiseras av skolenheterna och Språkcentrum för att på en säker grund kunna erbjuda modersmålsundervisning. Mot bakgrund av detta avstyrker utbildningsnämnden förslaget att Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs stad.
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning	Avstyrker	Nämndens bedömning görs då undervisning på modersmål i kombination med andra insatser inom vuxenutbildningen används i syfte att förkorta etableringstiden och skapa förutsättningar för människor att försörja sig själva

Bedömning ur ekonomisk dimension

Planeringen av modersmålsundervisningen i Göteborg utgår från tanken om att denna verksamhet ska bedrivas så effektivt som möjligt. Verksamheten i grundskolenämnden och utbildningsnämnden utförs främst av Språkcentrum genom att deras lärare genomför undervisningen på skolor runt om i staden. Antalet elever i grupperna är ett nyckeltal som är viktigt för att skapa kostnadskontroll. På vissa skolor där antalet elever med modersmål är omfattande har dessa skolor egna modersmålslärare. Även dessa skolor har kostnadskontroll över sin modersmålsundervisning.

Inom vuxenutbildningen används undervisning på modersmål i kombination med svenska för invandrare och andra utbildningar för att korta lärsträckan och möjliggöra för elever att snabbare komma ut i egen försörjning. För en mindre grupp elever innebär modersmålsbaserad SFI en högre kostnad per vecka under en begränsad tid. För övriga elever inom vuxenutbildningen ges undervisning på modersmål och modersmålsstöd inom ramen för ordinarie undervisning och innebär ingen extra kostnad för nämnden. För

individerna är det viktigt att tillgodogöra sig undervisningen i svenska för en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Vägen till egenförsörjning kortas av insatser på modersmål. Samhällets vinst i en snabbare tid till etablering är minskade kostnader på sikt för utbildning och invånare med större chans till egenförsörjning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Utifrån barnkonventionen utgår förskolenämnden från varje barn och att förskolan medverkar till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla båda det svenska språket och sitt modersmål.

Av kursplanen för modersmål i grundskolan framgår att undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar ett jämförande förhållningssätt till kulturer och språk. Genom undervisningen i ämnet modersmål ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att reflektera över traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas utifrån jämförelser med svenska förhållanden. Modersmålsundervisning kan förväntas inverka positivt på den sociala dimensionen av Göteborgssamhället utifrån ett mångfaldsperspektiv.

Av ämnesplanen för modersmål i gymnasieskolan framgår att eleverna ska ges möjlighet att i tal och skrift utveckla ett rikt språk, som ger självförtroende, trygghet i olika situationer och möjlighet att uttrycka sin personlighet och stärka sin identitet. Vilket är förenligt med att även erbjuda ensamkommande barn i familjehem modersmål utifrån barnkonventionens princip att bedöma och beakta barnets bästa. I ämnesplanen framgår även att undervisningen ska bidra till att eleverna blir förankrade i både språkområdets kultur och den svenska kulturen. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla ett interkulturellt förhållningssätt i skolan och samhället genom att undervisningen ska utgå från ett jämförande perspektiv på språket och kulturen. Vilket förväntas vara positivt i ett mångfalds- och integrationsperspektiv.

Den grupp som tar del av modersmålsbaserad svenska för invandrare är gruppen utrikes födda med kort tidigare utbildning som står långt ifrån arbetsmarknaden. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning bedömer att motionen om ny policy för modersmålsundervisning riskerar att påverka den gruppen negativt om det får konsekvenser för deras möjlighet att tillgodogöra sig läs- och skrivinläring och annan utbildning inom vuxenutbildningen som sker i kombination med stöd eller undervisning på modersmål.

Lisbeth Nilsson

Eva Hessman

Direktör Valfärd och utbildning

Stadsdirektör

Bilagor

1. Motionen. Handling 2019 nr 241
2. Yttrande förskolenämnden 26 februari 2020
3. Yttrande grundskolenämnden 5 februari 2020
4. Yttrande utbildningsnämnden 7 februari 2020
5. Yttrande nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning 4 februari 2020

Handling 2019 nr 241

Motion av Jörgen Fogelklou (SD) om en ny policy för modersmålsundervisning

Förslag till beslut:

I kommunfullmäktige

Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs stad utifrån punkterna i bilaga 1

Motionen

Idag erbjuds modersmålsundervisning på mycket osäkra grunder, samtidigt utgör detta en stor utgift för Göteborgs stad. Göteborgs praxis för modersmålsundervisning behöver därför stramas upp och följa de lagar och föreskrifter som finns.

Sverigedemokraterna tar inte ställning emot två- eller flerspråkighet och vi har inga synpunkter på att skolelever studerar föräldrarnas modersmål utanför ordinarie skoltid. Vi vill dock av kostnadsskäl nedprioritera kommunalt finansierad modersmålsundervisning inom ramen för vad lagen säger, istället för det godtycke som råder idag.

Minoritetsspråk ska – i kraft av sin särskilda status – **inte** vara föremål för några inskränkningar.

Något entydigt vetenskapligt underlag för att modersmålsundervisning skulle stärka elevens prestationer i andra ämnen finns inte. En dansk undersökning visar tvärtom motsatsen, att modersmålsundervisning är en verkningslös metod för att stödja elever som läser detta.

Nedan följer några förslag som förbättrar undervisningen och begränsar erbjudandet om modersmålsundervisning det till de elever som uppfyller de formella kraven.

Forskningsläget

Forskning¹ från Danmark, som är validerad av en expertgrupp (till skillnad från alla svenska undersökningar), säger med all önskvärd tydlighet att modersmål varken gör från eller till vad gäller utvecklingen i det språk som talas i landet. Detta innebär att man lägger stora pengar och personella resurser på något som inte hjälper denna grupp av barn eller samhället i stort.

¹ <https://uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2017/maj/170503-ingen-entydige-effekter-af-forsogsprogram-om-modersmaalsbaseret-undervisning>

Vad säger lagen?

Skollagen 10 kap fastslår att:

”**Modersmålsundervisning 7 §** En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är *elevens dagliga umgängesspråk i hemmet*, och
2. eleven har *grundläggande (goda för gymnasiet) kunskaper* i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Regeringen eller den myndighet som regeringen väljer ut får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.”

Detta gäller för grundskola, specialskola, särskola samt sameskola. Även gymnasiet och gymnasiesärskola. Då är det alltså ett ”skall-krav”.

I övriga skolformer är detta bara ett ”bör-krav”.

Skolverkets rekommendationer i enlighet med skollagen:

”Bedömning och betygsättning sker på samma sätt som i övriga ämnen. Elevens visade kunskaper och förmågor bedöms utifrån kunskapskraven i kursplanen eller ämnesplanen.”

”Det är vårdnadshavare som ansöker om modersmålsundervisning i grundskolan och motsvarande skolformer, medan eleven själv ansöker om modersmålsundervisning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Ansökan sker alltid via skolans rektor. Inom kommunal vuxenutbildning ansöker eleverna om att läsa kurser inom ämnet modersmål.”

”Huvudmannen är endast skyldig att anordna modersmålsundervisning om det finns minst fem elever som har rätt till undervisningen dessa elever önskar att få undervisning i språket, och det finns en lämplig lärare.”

”Det är rektorn som avgör om en lärare är lämplig att bedriva modersmålsundervisning.”

”Har eleven fått sin modersmålsundervisning utöver den garanterade undervisningstiden i grundskolan eller motsvarande skolformer, är huvudmannen skyldig att erbjuda undervisningen i högst sju läsår sammanlagt.”

Vi har alltså att förhålla oss till att:

- eleven ska ha grundläggande (goda för gymnasiet) kunskaper i
- modersmålet och minst en vårdnadshavare skall prata modersmålet
- och det skall vara umgängesspråket i hemmet
- och minst fem behöriga elever i kommunen ansöker om detta.
- En lämplig (avgörs av rektor) lärare finns att tillgå och
- Modersmålsundervisning ska erbjudas i grundskolan och gymnasiet
- samt liknade former och max sju års undervisning är ett ”skall-krav”.

Förvaltningen måste alltså säkerställa att språket talas av en vårdnadshavare och att det talas i hemmet.

Källor:

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-modersmalsundervisning>

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/modersmal-och-studiehandledning-pa-modersmal-i_H6B138

Jörgen Fogelklou (SD)

Bilaga 1 till motionen

- 1. Innan modersmål erbjuds ska ett språktest i aktuellt språk införas.**
Skollagen stipulerar tydligt att förkunskaper skall finnas på grundläggande (betyg E) eller god (betyg C) nivå. Det innebär att Göteborg ska utgå från ett prov i det för eleven aktuella B-eller C-språket. Innan eleven erbjuds modersmålsundervisning ska ett test i aktuellt modersmål tas fram för att fastställa att den efterfrågade kunskapen finns. Provet ska utformas av en extern instans.
- 2. Ensamkommande som bor i familjehem ska inte erbjudas modersmålsundervisning om inte kraven på att ”en vårdnadshavare skall prata modersmålet” samt ”att språket talas i hemmet” uppfylls.**
Kraven på att en vårdnadshavare skall tala modersmålet samt att språket skall talas i hemmet uppfylls inte om vårdnadshavaren inte befinner sig i Sverige.
- 3. Modersmålsundervisning ska inte erbjudas i förskola, förskoleklass, fritids eller vuxenutbildningar i Göteborg. Det är inte lagstadgat och är ingen skall-sats i skollagen.**
I tider av en mycket hårt ansträngd ekonomi i Göteborg måste vi prioritera bort verksamheter som inte är lagstadgade. Dessutom visar den senaste undersökningen från Danmark att det varken gör från eller till för elevens språkutveckling. Därför är modersmål en kostnad som kan och skall skäras bort.
- 4. Erbjud max sju års modersmål från startdatum. Det är vad som stipuleras i Skollagen.**
Från det datum då man har första lektionstillfället ska den bortre tidsgränsen vara max sju år. Detta gäller även om man har låtit bli att söka modersmål under vissa terminer.
- 5. Förtydliga vad är en ”lämplig lärare”.**
En lämplig lärare i alla andra ämnen har legitimation för de ämnen man skall betygsätta. Varför detta krav inte skulle omfatta modersmålslärare är en sänkning av lärarprofessionens status. Lämplig lärare innebär i första hand en legitimerad lärare i det aktuella språket, i andra hand en legitimerad språklärare med kunskaper motsvarande modersmålskunskaper i det aktuella språket.
- 6. Sätt en tidsgräns då man skall ha sökt sitt modersmål. 1 oktober och 1 maj är lämpliga datum för att hinna finna en ”lämplig” lärare kommande termin.**
Idag finns ingen tidsgräns för när eleven senast skall ha sökt sitt modersmål. Detta

finner vi orimligt, då det är omöjligt att rekrytera en lämplig pedagog med så snäv tidsram om alla regler vid anställning skall följas. Det kan varken vara facketts eller sökandes åsikt att vi skall hoppa över dessa processer. Därför bör rektorerna ges rimlig tid att hitta adekvat personal. En rimlig tidsgräns är två månader, vilket brukar gälla övriga lärartjänster. Sökande som inkommer med ansökan efter detta datum skall inte ges möjlighet till modersmål den terminen.

7. Modersmålsundervisning skall bedrivas efter ordinarie skoltid

Barn som läser modersmål som inte är klassificerat som C-språk skall läsa sitt modersmål **efter ordinarie skoltid**. Det är inte rimligt att avbryta ordinarie lektion för att gå på modersmål och missa viktiga lektioner. Målet med skolan måste vara att ge dessa elever bästa möjliga chans att lyckas i skolan, för att senare lyckas med steget ut i arbetslivet eller vidare studier. Det blir kontraproduktivt att låta elever missa viktiga lektioner. Lektioner efter skoltid, tillsammans med fjärrundervisning gör att lektioner kan effektiviseras och bedrivas med alla elever som har samma språk samtidigt, så länge kvoten elever inte överstiger kommunens rekommendation på max elever per klassrum.

8. Se över möjligheterna till fjärrundervisning.

Fem elever är ett mycket litet underlag för en klass och innebär en extremt hög lärartäthet, som i många andra sammanhang aldrig skulle accepteras. I många fall handlar det dessutom om enstaka undervisningstillfällen under en vecka för en pedagog som bor och arbetar på annan ort. Fjärrundervisning är ett alternativ som möjliggör samordning. Det skulle bespara Göteborgs kommun onödiga kostnader för reseersättning till pedagoger. Då avsaknad av legitimerad personal också är ett problem, borde detta möjliggöra för eleverna till att få korrekt utbildning av en lärare med full behörighet. Goda exempel och färdiga koncept finns redan idag.

9. Olika språk kan inte slås samman till gemensamma lektioner.

Kravet är väldigt tydligt enligt Skollagen/Skolverket. Minst fem sökande till ett språk ska finnas för att det skall erbjudas av kommunen. Att bedriva undervisning i flera språk samtidigt innebär en helt orimlig och ineffektiv undervisningssituation. Detta tillvägagångssätt ska inte användas för att komma runt kravet på minst fem sökande elever.

10. När ovanstående krav väl är uppfyllda, gäller fortfarande kravet på minst 5 sökande i Göteborgs kommun

Minst fem sökande i kommunen och i aktuellt språk, måste söka varje termin för att kommunen ska erbjuda modersmål. Om det kravet inte uppfylls erbjuds ingen modersmålsundervisning i det aktuella språket den terminen.

När eleven och skolan uppfyller ovanstående krav som är tagna eller tolkade från Skollagen samt Skolverkets föreskrifter i frågan så avser Göteborgs stad erbjuda modersmål till de barn som så önskar.

Förskolenämnden

Sammanträdesdatum 2020-02-26

Yttrande över motion av Jörgen Fogelklou (SD) om en ny policy för modersmålsundervisning

§ 44, N608-3335/19

Beslut

1. Förskolenämnden avstyrker motion av Jörgen Fogelklou (SD) om en ny policy för modersmålsundervisning.
2. Förskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Beslutet justeras omedelbart.

Handling

Förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 11 februari 2020.

Yrkanden

Karin Greenberg Gelotte (S), Jessica Blixt (D) och Sara Lindalen (V) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Propositionsordning

Ordförande Hakan Önal (M) ställer proposition på förvaltningens förslag till beslut och finner att nämnden bifaller detta.

Justering

Beslutet justeras omedelbart.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Vid protokollet

Sekreterare

Helena Öhrvall

Rätt utdraget ur protokoll intygar:

Amanda Larsson, chef juridik och ärendehantering

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-02-11

Diarienummer: N608-3335/19

Handläggare:

Bente Tuff

Telefon: 0707-801800

E-post: bente.tuff@forskola.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från Jörgen Fogelklou (SD) angående ny policy för modersmålsundervisning i Göteborg

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden avstyrker motionen.
2. Förskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt förskolenämndens yttrande över en motion från Jörgen Fogelklou (SD) om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborg stad utifrån motionen lagda förslag. Författaren av motionen anser att modersmålsundervisningen idag erbjuds på mycket osäkra grunder och att modersmålsundervisningen samtidigt utgör en stor utgift för Göteborg Stad. Författaren av motionen anser att Göteborgs praxis för modersmålsundervisningen behöver stramas upp och vill av kostnadsskäl nedprioritera kommunal finansierad modersmålsundervisning inom ramen för Skollagens krav. Minoritetsspråk ska enligt författaren av motionen inte vara föremål för några inskränkningar.

I motionens bilaga 1, punkt 3 står det att läsa som förslag att *modersmålsundervisning inte ska erbjudas i förskola...* Ämnet modersmål finns inte i styrdokumentet för skolformen förskola och anses därmed inte relevant för skolformen.

I förskolans styrdokument står det att förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla båda det svenska språket och sitt modersmål, vilket utförs inom befintlig utbildning.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förskoleförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förskoleförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förskoleförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Barnkonventionen

Förskoleförvaltningen utgår från varje barn och att förskolan medverkar till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla båda det svenska språket och sitt modersmål.

Samverkan

Information har lämnats till förvaltningens samverkansgrupp den 19 februari 2020.

Ärendet

Motion av Jörgen Fogelklou (SD) om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborg Stad utifrån i motionen lagda förslag. Kommunstyrelsen har översänt föreliggande motion på remiss till förskolenämnden. Svar ska inlämnas till kommunstyrelsen senast 28 februari 2020.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har begärt förskolenämndens yttrande över en motion från Jörgen Fogelklou (SD) om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborg stad utifrån motionen lagda förslag. Författaren av motionen anser att modersmålsundervisningen idag erbjuds på mycket osäkra grunder och att modersmålsundervisningen samtidigt utgör en stor utgift för Göteborg Stad. Författaren av motionen anser att Göteborgs praxis för modersmålsundervisningen behöver stramas upp och vill av kostnadsskäl nedprioritera kommunal finansierad modersmålsundervisning inom ramen för Skollagens krav. Minoritetsspråk ska enligt författaren av motionen inte vara föremål för några inskränkningar.

Förskoleförvaltningens bedömning

I motionens bilaga 1, punkt 3 står det att läsa som förslag att *modersmålsundervisning inte ska erbjudas i förskola...* Ämnet modersmål finns inte i styrdokumentet för skolformen förskola och anses därmed inte relevant för skolformen.

I förskolans styrdokument står det att förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla båda det svenska språket och sitt modersmål, vilket utförs inom befintlig utbildning. Mot denna bakgrund avstyrker förvaltningen motionen.

Elisabet Nord

Förskoledirektör

Staffan Lekenstam

Avdelningschef

Grundskolenämnden

Sammanträdesdatum 2020-02-05

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från Jörgen Fogelklou (SD) om en ny policy för modersmålsundervisning

§ 39, N609-5721/19

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion från Jörgen Fogelklou (SD) om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs Stad utifrån i motionen lagda förslag.

Förvaltningen bedömer att organiseringen och genomförandet av modersmålsundervisningen i Göteborg följer de statliga författningarna. Förvaltningen kan också konstatera att organiseringen av och undervisningen i modersmålsundervisning i Göteborg redan idag fungerar på så sätt som föreslås i några av förslagen i bilagan till motionen. Flera av de antaganden som ligger till grund för förslagen överensstämmer inte med hur organiseringen och genomförandet av modersmålsundervisningen fungerar. Förvaltningen bedömer att flera av motionärens förslag kommer att begränsa möjligheterna för eleverna att delta i modersmålsundervisning.

Handling

Tjänsteutlåtande daterat 2019-12-17.

Förvaltningen föreslår att nämnden avstyrker motionen och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Yrkande

Ordföranden Helene Odenjung (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på eget yrkande och finner att grundskolenämnden beslutar bifalla detta.

Beslut

1. Grundskolenämnden avstyrker motionen.
2. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Expedieras

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2020-02-17

Vid protokollet

Sekreterare

Åke Ström

Ordförande

Helene Odenjung (L)

Justerare

Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Gill Bengtsson
Registrator

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2019-12-17
Diarienummer N609-5721/19

Handläggare
Jonas Österberg
Telefon: 031-367 34 12
E-post: jonas.osterberg@grundskola.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från Jörgen Fogelklou (SD) angående ny policy för modersmålsundervisning i Göteborg

Förslag till beslut

1. Grundskolenämnden avstyrker motionen.
2. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion från Jörgen Fogelklou (SD) om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs Stad utifrån i motionen lagda förslag. Motionären menar att modersmålsundervisningen idag erbjuds på mycket osäkra grunder och att denna undervisning samtidigt utgör en stor utgift för Göteborgs Stad. Motionären anser att Göteborgs praxis för modersmålsundervisning behöver stramas upp och vill av kostnadsskäl nedprioritera kommunalt finansierad modersmålsundervisning inom ramen för vad lagen säger. Minoritetsspråk ska enligt motionären inte vara föremål för några inskränkningar.

Grundskoleförvaltningen har tagit fram ärendet i samverkan med Språkcentrum inom Utbildningsförvaltningen. Förvaltningen bedömer att organiseringen och genomförandet av modersmålsundervisningen i Göteborg följer de statliga författningarna. Förvaltningen kan också konstatera att organiseringen av och undervisningen i modersmålsundervisning i Göteborg redan idag fungerar på så sätt som föreslås i några av förslagen i bilagan till motionen. Flera av de antaganden som ligger till grund för förslagen överensstämmer inte med hur organiseringen och genomförandet av modersmålsundervisningen fungerar. Förvaltningen bedömer att flera av motionärens förslag kommer att begränsa möjligheterna för eleverna att delta i modersmålsundervisning. Mot denna bakgrund avstyrker förvaltningen motionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Planeringen av modersmålsundervisningen i Göteborg utgår från tanken om att denna verksamhet ska bedrivas så effektivt som möjligt. Språkcentrum är utförare av verksamheten genom att deras anställda lärare genomför undervisningen på skolor runt om i staden. Antalet elever i grupperna är ett nyckeltal som är viktigt för att skapa kostnadskontroll. På vissa skolor där antalet elever med modersmål är omfattande har dessa skolor egna modersmålslärare. Även dessa skolor har kostnadskontroll över sin modersmålsundervisning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Grundskoleförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Av kursplanen för modersmål i grundskolan framgår att undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar ett jämförande förhållningssätt till kulturer och språk. Genom undervisningen i ämnet modersmål ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att reflektera över traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas utifrån jämförelser med svenska förhållanden. Modersmålsundervisning kan förväntas inverka positivt på den sociala dimensionen av Göteborgssamhället utifrån ett mångfaldsperspektiv.

Samverkan

Information har lämnats i förvaltningens samverkansgrupp den 27 januari 2020.

Ärendet

Motion av Jörgen Fogelklou (SD) om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs Stad utifrån i motionen lagda förslag. Kommunstyrelsen har översänt föreliggande motion på remiss till grundskolenämnden. Svar ska inlämnas till kommunstyrelsen senast den 28 februari 2020.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion från Jörgen Fogelklou (SD) om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs Stad utifrån i motionen lagda förslag. Motionären menar att modersmålsundervisningen idag erbjuds på mycket osäkra grunder och att denna undervisning samtidigt utgör en stor utgift för Göteborgs Stad. Motionären anser att Göteborgs praxis för modersmålsundervisning behöver stramas upp och vill av kostnadsskäl nedprioritera kommunalt finansierad modersmålsundervisning inom ramen för vad lagen säger. Minoritetsspråk ska enligt motionären inte vara föremål för några inskränkningar.

Grundskoleförvaltningen har tagit fram ärendet i samverkan med Språkcentrum inom Utbildningsförvaltningen.

Grundskoleförvaltningens bedömning

Förvaltningen kommer nedan utifrån de förslag som motionären angivit i motionens bilaga, att beskriva hur modersmålsundervisningen fungerar i Göteborg och därtill bedöma motionärens sammantagna förslag om att arbeta fram ett nytt styrdokument.

Göteborgs Stad ger i dagsläget modersmålsundervisning till ca 9500 grundskolelever. Undervisningen utförs av drygt 300 modersmåls lärare som är anställda på Språkcentrum eller på enskilda skolor. Tillsammans undervisar de i ca 70 olika språk. Det är varje skolenhets rektor som beslutar om en elev har rätt till modersmålsundervisning.

Som stöd för detta beslut om en elev har rätt till modersmålsundervisning eller ej, finns ett språktest som kan användas för att kartlägga kunskapsnivån i aktuellt språk. Detta språktest har Språkcentrum tagit fram i samverkan med Malmö och Stockholm och tillämpas i stor utsträckning av rektorerna. Rätten till modersmålsundervisning gäller också förskoleklass eftersom den är en del i grundskolan och därför erhåller elever i förskoleklass i Göteborg, enligt beslut av rektor, modersmålsstöd eller modersmålsundervisning.

Elever ska erbjudas undervisning i modersmål om språket utgör elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. De asylsökande barn och ungdomar som kommer till Sverige utan vårdnadshavare, s.k. ensamkommande barn, placeras vanligtvis i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende där det dagliga umgängesspråket sällan är modersmålet. Det innebär i praktiken att dessa barn eller ungdomar inte uppfyller de formella kraven för att vara berättigade till modersmålsundervisning. Däremot är det inget i lagstiftningen som anger att huvudmän inte får erbjuda modersmålsundervisning till dessa elever. Många skolor i Göteborgs Stad bedömer att det är betydelsefullt att erbjuda dessa barn och ungdomar modersmålsundervisning utifrån erfarenheten att modersmålsundervisning är en viktig förutsättning för skolframgång för dessa elever. Denna bedömning ligger i

linje med den statliga utredning² som nyligen presenterades och som berör modersmålsundervisning.

Denna utredning har mot denna bakgrund lämnat ett antal förslag som syftar till att öka deltagandegraden i modersmålsundervisningen och att rätten till modersmålsundervisning för just dessa elever ska regleras i skollagen.

Rätten till modersmålsundervisning gäller sammanlagt högst sju läsår. Förvaltningen bedömer att denna regel begränsar elevens möjligheter att få en sammanhållen utbildning i ämnet modersmål. Denna regel riskerar att få negativa konsekvenser för elevernas skolframgång om de exempelvis påbörjar modersmålsundervisning i förskoleklass eller årskurs 1 och därmed tvingas avsluta sin modersmålsundervisning i årskurs 7. Vid tillämpning av regeln skulle detta leda till att elevernas vårdnadshavare ställs inför svårbegripliga överväganden om när deras barn ska läsa modersmålsundervisning under sin skolgång.

Det är rektorn som avgör om en lärare är lämplig att bedriva modersmålsundervisning. Det finns idag inga behörighetskrav för modersmåls lärare. Språkcentrum organiserar själv eller genom externa aktörer kompetensutveckling för modersmåls lärarna för att se till att många som möjligt får lärarlegitimation. I dagsläget är 120 av 300 modersmåls lärare legitimerade lärare. Språkcentrum kommer fortsatt sträva efter att öka andelen legitimerade lärare. Att Göteborg skulle införa egna regler för vad en lämplig lärare är anser grundskoleförvaltningen inte vara i linje med den nationella lagstiftningen som anger att det är rektor som beslutar om vem som är lämplig att bedriva modersmålsundervisning. För att kvalitetssäkra betygssättningen deltar alltid en legitimerad lärare i bedömningen.

I Göteborg Stad erbjuds elever modersmålsundervisning under hela året. Elever som har rätt till modersmålsundervisning kan i lika liten utsträckning som för andra ämnen vänta på att få möjlighet att påbörja undervisning. I Göteborg finns en organisation för modersmålsundervisning som kan hantera in och utflöden av elever utan att det påverkar undervisningens kvalitet.

Erfarenheter visar att modersmålsundervisning som förläggs efter skoltid innebär trötta elever och konkurrerande fritidsaktiviteter. Därför försöker Språkcentrum i samverkan med skolorna planera för att förlägga modersmålsundervisningen på morgonen. Det innebär inte att eleverna tvingas avbryta undervisningen i andra ämnen för att få sin modersmålsundervisning.

När det gäller planering och organisering av modersmålsundervisningen är de statliga styrdokumentet och de ekonomiska ramarna viktiga utgångspunkter. Vid genomförande av undervisningen sätts inte elevgrupper tillsammans med olika språk. Undervisningen bedrivs därmed inte i flera språk samtidigt. Ur ekonomiska synpunkt är undervisning med en eller par elever inte ekonomiskt hållbart. Språkcentrum planerar och organiserar undervisningen så effektivt som möjligt och de vanligaste språken är undervisningsgrupperna många gånger större än fem elever. Fjärrundervisning är ett

² SOU 2019:18. För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering. Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. Betänkande av utredningen om modersmål och studiehandledning på modersmål i grundskolan och motsvarande skolformer.

komplement till traditionell undervisning och Språkcentrum bedriver sådan undervisning. Projekt pågår också för att utveckla denna metod.

Förvaltningen bedömer att organiseringen och genomförandet av modersmålsundervisningen i Göteborg följer de statliga författningarna. Av beskrivningen ovan av modersmålsundervisningen i Göteborg kan vi konstatera att organiseringen och undervisningen redan idag fungerar på så sätt som föreslås i bilagan till motionen. Av beskrivningen framgår också att flera av de antaganden som ligger till grund för förslagen inte överensstämmer med hur organiseringen och genomförandet av modersmålsundervisningen fungerar. Förvaltningen bedömer att flera av motionärens förslag kommer att begränsa möjligheterna för eleverna att delta i modersmålsundervisning. Mot denna bakgrund avstyrker förvaltningen motionen.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Bengt Randén
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef

Utbildningsnämnden

Sammanträdesdatum: 2020-02-07

**Yttrande, Stadsledningskontorets remiss
(1325/19); Motion av Jörgen Fogelklou (SD)
om en ny policy för modersmålsundervisning**

§ 30, 1209/19

Beslut

Utbildningsnämnden avstyrker förslaget att Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs stad.

Handling/ar

Tjänsteutlåtande 2020-16

Förvaltningens samverkansgrupp 2020-02-03

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2020-02-20

Vid protokollet

Sekreterare

Britta Ryding

Ordförande

Pär Gustafsson

Justerande

Alfred Johansson

Tjänsteutlåtande nr: 2020-16
Utfärdat 2020-01-24
Diarienummer 1209/19

Handläggare
Maija Söderström
Telefon: 031-3670016
E-post: maija.soderstrom@educ.goteborg.se

Yttrande, Stadsledningskontorets remiss; Motion av Jörgen Fogelklou (SD) om en ny policy för modersmålsundervisning

Förslag till beslut

I utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden avstyrker förslaget att

Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs stad.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har överlämnat remiss angående motion av Jörgen Fogelklou (SD) med ett förslag om att Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs stad, Handling 2019 nr 241, till utbildningsnämnden för yttrande.

Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2020-02-28.

Utbildningsförvaltningens bedömning är att de nationella styrdokumenterna gällande rätten till modersmålsundervisning följs och praktiseras av förvaltningens skolenheter och Språkcentrum för att på en säker grund kunna erbjuda modersmålsundervisning. Mot bakgrund av ovanstående föreslår förvaltningen utbildningsnämnden avstyrka förslaget att Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs stad.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Planeringen av modersmålsundervisningen i Göteborg utgår från tanken om att denna verksamhet ska bedrivas så effektivt som möjligt. Verksamheten utförs främst av Språkcentrum genom att deras lärare genomför undervisningen på skolor runt om i staden. På några skolenheter där antalet elever med modersmål är omfattande kan finnas egna modersmålslärare. Antalet elever i grupperna är ett nyckeltal som är viktigt för att skapa kostnadskontroll

Bedömning ur ekologisk dimension

Utbildningsförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Av ämnesplanen för modersmål i gymnasieskolan framgår att eleverna ska ges möjlighet att i tal och skrift utveckla ett rikt språk, som ger självförtroende, trygghet i olika

situationer och möjlighet att uttrycka sin personlighet och stärka sin identitet. Vilket är förenligt med att även erbjuda ensamkommande barn i familjehem modersmål utifrån barnkonventionens princip att bedöma och beakta barnets bästa.

I ämnesplanen framgår även att undervisningen ska bidra till att eleverna blir förankrade i både språkområdets kultur och den svenska kulturen. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla ett interkulturellt förhållningssätt i skolan och samhället genom att undervisningen ska utgå från ett jämförande perspektiv på språket och kulturen. Vilket förväntas vara positivt i ett mångfalds- och integrationsperspektiv.

Samverkan

Utbildningsförvaltningens samverkansgrupp 2020-02-03.

Ärendet

Utbildningsnämnden har att ta ställning till motion av Jörgen Fågelklou (SD) om att Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs stad, Handling 2019 nr 241, till utbildningsnämnden för yttrande.

Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2020-02-28.

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har begärt utbildningsnämndens yttrande över en motion från Jörgen Fogelklou (SD) om att arbeta fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs Stad utifrån i motionen lagda förslag.

Motionären skriver att det idag erbjuds modersmålsundervisning på mycket osäkra grunder, samtidigt utgör detta en stor utgift för Göteborgs stad. Göteborgs praxis för modersmålsundervisning behöver därför stramas upp och följa de lagar och föreskrifter som finns. I motionen föreslås därför att Göteborgs stad arbetar fram nya styrdokumentet utifrån nedanstående krav i punktlistan.

- 1. Innan modersmål erbjuds ska ett språktest i aktuellt språk införas.**
Skollagen stipulerar tydligt att förkunskaper skall finnas på grundläggande (betyg E) eller god (betyg C) nivå. Det innebär att Göteborg ska utgå från ett prov i det för eleven aktuella B-eller C-språket. Innan eleven erbjuds modersmålsundervisning ska ett test i aktuellt modersmål tas fram för att fastställa att den efterfrågade kunskapen finns. Provet ska utformas av en extern instans.
- 2. Ensamkommande som bor i familjehem ska inte erbjudas modersmålsundervisning om inte kraven på att ”en vårdnadshavare skall prata modersmålet” samt ”att språket talas i hemmet” uppfylls.**
Kraven på att en vårdnadshavare skall tala modersmålet samt att språket skall talas i hemmet uppfylls inte om vårdnadshavaren inte befinner sig i Sverige.
- 3. Modersmålsundervisning ska inte erbjudas i förskola, förskoleklass, fritids eller vuxenutbildningar i Göteborg. Det är inte lagstadgat och är ingen skallsats i skollagen.**
I tider av en mycket hårt ansträngd ekonomi i Göteborg måste vi prioritera bort verksamheter som inte är lagstadgade. Dessutom visar den senaste undersökningen från Danmark att det varken gör från eller till för elevens språkutveckling. Därför är modersmål en kostnad som kan och skall skäras bort.
- 4. Erbjud max sju års modersmål från startdatum. Det är vad som stipuleras i Skollagen.**
Från det datum då man har första lektionstillfället ska den bortre tidsgränsen vara max sju år. Detta gäller även om man har låtit bli att söka modersmål under vissa terminer.
- 5. Förtydliga vad är en ”lämplig lärare”.**
En lämplig lärare i alla andra ämnen har legitimation för de ämnen man skall betygsätta. Varför detta krav inte skulle omfatta modersmålslärare är en sänkning

av lärarprofessionens status. Lämplig lärare innebär i första hand en legitimerad lärare i det aktuella språket, i andra hand en legitimerad språklärare med kunskaper motsvarande modersmålskunskaper i det aktuella språket.

6. **Sätt en tidsgräns då man skall ha sökt sitt modersmål. 1 oktober och 1 maj är lämpliga datum för att hinna finna en ”lämplig” lärare kommande termin.**
Idag finns ingen tidsgräns för när eleven senast skall ha sökt sitt modersmål. Detta finner vi orimligt, då det är omöjligt att rekrytera en lämplig pedagog med så snäv tidsram om alla regler vid anställning skall följas. Det kan varken vara fackets eller sökandes åsikt att vi skall hoppa över dessa processer. Därför bör rektorerna ges rimlig tid att hitta adekvat personal. En rimlig tidsgräns är två månader, vilket brukar gälla övriga lärartjänster. Sökande som inkommer med ansökan efter detta datum skall inte ges möjlighet till modersmål den terminen.
7. **Modersmålsundervisning skall bedrivas efter ordinarie skoltid**
Barn som läser modersmål som inte är klassificerat som C-språk skall läsa sitt modersmål **efter ordinarie skoltid**. Det är inte rimligt att avbryta ordinarie lektion för att gå på modersmål och missa viktiga lektioner. Målet med skolan måste vara att ge dessa elever bästa möjliga chans att lyckas i skolan, för att senare lyckas med steget ut i arbetslivet eller vidare studier. Det blir kontraproduktivt att låta elever missa viktiga lektioner. Lektioner efter skoltid, tillsammans med fjärrundervisning gör att lektioner kan effektiviseras och bedrivs med alla elever som har samma språk samtidigt, så länge kvoten elever inte överstiger kommunens rekommendation på max elever per klassrum.
8. **Se över möjligheterna till fjärrundervisning.**
Fem elever är ett mycket litet underlag för en klass och innebär en extremt hög lärartäthet, som i många andra sammanhang aldrig skulle accepteras. I många fall handlar det dessutom om enstaka undervisningstillfällen under en vecka för en pedagog som bor och arbetar på annan ort. Fjärrundervisning är ett alternativ som möjliggör samordning. Det skulle bespara Göteborgs kommun onödiga kostnader för reseersättning till pedagoger. Då avsaknad av legitimerad personal också är ett problem, borde detta möjliggöra för eleverna till att få korrekt utbildning av en lärare med full behörighet. Goda exempel och färdiga koncept finns redan idag.
9. **Olika språk kan inte slås samman till gemensamma lektioner.**
Kravet är väldigt tydligt enligt Skollagen/Skolverket. Minst fem sökande till ett språk ska finnas för att det skall erbjudas av kommunen. Att bedriva undervisning i flera språk samtidigt innebär en helt orimlig och ineffektiv undervisningssituation. Detta tillvägagångssätt ska inte användas för att komma runt kravet på minst fem sökande elever.
10. **När ovanstående krav väl är uppfyllda, gäller fortfarande kravet på minst 5 sökande i Göteborgs kommun**
Minst fem sökande i kommunen och i aktuellt språk, måste söka varje termin för att kommunen ska erbjuda modersmål. Om det kravet inte uppfylls erbjuds ingen modersmålsundervisning i det aktuella språket den terminen.

När eleven och skolan uppfyller ovanstående krav som är tagna eller tolkade från Skollagen samt Skolverkets föreskrifter i frågan så avser Göteborgs stad erbjuda modersmål till de barn som så önskar.

Förvaltningens bedömning

Utbildningsförvaltningens bedömning utgår från nulägesbeskrivningen nedan och en samlad bedömning av de krav och antagande som berör utbildningsförvaltningen i den punktlista som motionären angivit i motionen, dessa krav ska enligt förslaget ligga till grund för ett nytt styrdokument.

Krav i punktlistan	Utbildningsförvaltningens nulägesbeskrivning
1. Innan modersmål erbjuds ska ett språktest i aktuellt språk införas	Det finns idag ett språktest som kan användas för att kartlägga kunskapsnivån i aktuellt språk och eleverna testas vid kursens början.
2. Ensamkommande som bor i familjehem ska inte erbjudas modersmålsundervisning om inte kraven på att "en vårdnadshavare skall prata modersmålet" samt "att språket talas i hemmet" uppfylls.	Det är rektor som beslutar om elevers individuella studieplan på introduktionsprogram och nationella program utifrån krav i läroplan och förordningar samt elevens behov och önskemål. Kurser i modersmål ligger inom elevens individuella studieplan. Nyanlända elever, oavsett om de är ensamkommande eller inte, erbjuds modersmålsundervisning i enlighet med "Göteborgs riktlinjer för nyanlända elevers rätt till utbildning inom gymnasieskolan" fastställda av Utbildningsnämnden 2016-04-26
3. Modersmålsundervisning ska inte erbjudas i förskola, förskoleklass, fritids eller vuxenutbildningar i Göteborg. Det är inte lagstadgat och är ingen skall-sats i skollagen.	Modersmålsundervisning erbjuds inte inom utbildningsförvaltningens vuxenutbildningar.
4. Erbjud max sju års modersmål från startdatum. Det är vad som stipuleras i Skollagen.	Det är rektor som beslutar om elevers individuella studieplan på introduktionsprogram och nationella program utifrån krav i läroplan och förordningar. Rektor beslutar utifrån elevers rättigheter, elevers behov och önskemål och utifrån ekonomiska prioriteringar om modersmål ska erbjudas inom det valfria utrymmet.

Krav i punktlistan	Utbildningsförvaltningens nulägesbeskrivning
5. Förtydliga vad är en "lämplig lärare".	Gymnasieskolans elever deltar främst i modersmålsundervisning som anordnas av Språkcentrum, som ordnar kompetensutveckling för modersmållärarna för att se till att många som möjligt får lärarlegitimation. I dagsläget är 120 av 300 modersmållärare legitimerade lärare. Språkcentrum kommer fortsatt sträva efter att öka andelen legitimerade lärare. Om en enskild skolenhet erbjuder modersmålsundervisning avgör rektor om en lärare är lämplig att bedriva modersmålsundervisning, samverkan sker då oftast med Språkcentrum.
6. Sätt en tidsgräns då man skall ha sökt sitt modersmål. 1 oktober och 1 maj är lämpliga datum för att hinna finna en "lämplig" lärare kommande termin.	För val av modersmål finns en tydlig struktur på varje skolenhet. Elever inom gymnasieskolan läser kurserna läsårsvis.
7. Modersmålsundervisning skall bedrivas efter ordinarie skoltid	Modersmålsundervisningen schemaläggs utifrån elevernas lagda schema för att inte krocka med andra kurser. Schemaläggning gör i möjligaste mån i anslutning till elevernas övriga kurser.
8. Se över möjligheterna till fjärrundervisning	Språkcentrum bedriver fjärrundervisning som ett komplement till traditionell klassrumsundervisning och projekt pågår för att utveckla metoden.
9. Olika språk kan inte slås samman till gemensamma lektioner	Elevgrupper som läser olika språk slås inte samman.
10. När ovanstående krav väl är uppfyllda, gäller fortfarande kravet på minst 5 sökande i Göteborgs kommun	Språkcentrum och skolenheterna planerar och organiserar undervisningen så effektivt som möjligt och undervisningsgrupper med färre än fem elever är inte ekonomiskt hållbara.

Utifrån nulägesbeskrivningen i tabellen ovan gällande gymnasieskolan och vuxenutbildningen är utbildningsförvaltningens bedömning är att de flesta kraven som förslås ligga till grund för ett nytt styrande dokument är uppfyllda eller i något fall i konflikt med beslutade riktlinjer eller vad rektor ska besluta om.

Förvaltningens samlade bedömning är att de nationella styrdokumenterna gällande rätten till modersmålsundervisning är tillräckliga samt att de följs och praktiseras idag av förvaltningens skolenheter och Språkcentrum för att på en säker grund erbjuda elever modersmålsundervisning. Mot bakgrund av ovanstående föreslår förvaltningen utbildningsnämnden avstyrka förslaget att Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs stad.

Tomas Berndtsson

Maija Söderström

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Sammanträdesdatum: 2020-02-04

§ 14 Dnr 1901/19

Svar på remiss avseende motion om ny policy för modersmålsundervisning

Arbetsmarknad och vuxenutbildning har fått en motion om en ny policy för modersmålsundervisning på remiss och förvaltningen har upprättat ett förslag till yttrande. Svaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 28 februari 2020.

Beslut

1. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning avstyrker motionen.
2. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning översänder tjänsteutlåtandet som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Handling

Tjänsteutlåtande daterat den 7 januari 2020

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2020-02-13

Vid protokollet

Sekreterare

Jenny Henriksson

Ordförande

Anders Svensson (M)

Justerande

Mats Pilhem (V)

Protokollsutdragets riktighet intygas:

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2020-01-07
Diarienummer 1901/19

Handläggare
Monica Lantz
Telefon: 031-368 14 17
E-post: monica.lantz@arbvux.goteborg.se

Svar på remiss avseende motion om Ny policy för modersmålsundervisning i Göteborg

Förslag till beslut

1. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning avstyrker motionen.
2. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning överlämnar tjänsteutlåtandet som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Arbetsmarknad och vuxenutbildning har fått en motion av Jörgen Fogelklou (SD) om en ny policy för modersmålsundervisning på remiss.

Svaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 28 februari 2020.

Arbetsmarknad och vuxenutbildning har besvarat remissen i de delar som är relevanta för vår verksamhet och bedömt att motionen bör avstyrkas samt föreslår därför att nämnden beslutar så och överlämnar tjänsteutlåtandet som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Undervisning på modersmål i kombination med svenska för invandrare och andra utbildningar används inom vuxenutbildningen för att korta lärsträckan och möjliggöra för elever att snabbare komma ut i egen försörjning. För en mindre grupp elever innebär modersmålsbaserad sfi en högre kostnad per vecka under en begränsad tid. För övriga elever inom vuxenutbildningen ges undervisning på modersmål och modersmålsstöd inom ramen för ordinarie undervisning och innebär ingen extra kostnad för förvaltningen.

För individen är det viktigt att tillgodogöra sig undervisningen i svenska för en snabbare etablering på arbetsmarknad. Vägen till egenförsörjning kortas av insatser på modersmål.

Samhällets vinst i en snabbare tid till etablering är minskade kostnader på sikt för utbildning och invånare med större chans till egenförsörjning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Den grupp som tar del av modersmålsbaserad svenska för invandrare är gruppen utrikes födda med kort tidigare utbildning som står långt ifrån arbetsmarknaden. Motionen om ny policy för modersmålsundervisning riskerar att påverka den gruppen negativt om det får konsekvenser för deras möjlighet att tillgodogöra sig läs- och skrivinläring och annan

utbildning inom vuxenutbildningen som sker i kombination med stöd eller undervisning på modersmål.

Samverkan

Information i Förvaltningsövergripande samverkansgrupp den 28 januari 2020.

Ärendet

Arbetsmarknad och vuxenutbildning har fått en motion av Jörgen Fogelkou (SD) om en ny policy för modersmålsundervisning på remiss.

Svaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 28 februari 2020.

Beskrivning av ärendet

Motionen

Motionen innebär ett förslag om att kommunfullmäktige i Göteborgs stad arbetar fram ett nytt styrdokument om modersmålsundervisning för Göteborgs Stad utifrån punkter som beskrivs nedan och som återfinns i sin helhet i bilaga 1. Förslaget innebär en uppstramning av praxis för modersmålsundervisning i Göteborg med hänvisning till de lagar och föreskrifter som finns och en nedprioritering av kommunalt finansierad modersmålsundervisning med hänvisning till kostnaden för sådan undervisning.

Förslagen syftar enligt motionen till att förbättra undervisningen och begränsa erbjudandet om modersmålsundervisning till de elever som uppfyller de formella kraven.

Punkterna i bilagan berör följande:

1. Innan modersmål erbjuds ska ett språktest i aktuellt språk införas.
2. Ensamkommande som bor i familjehem ska inte erbjudas modersmålsundervisning om inte kraven på att ”en vårdnadshavare ska prata modersmålet” samt ”att språket talas i hemmet” uppfylls.
3. Modersmålsundervisning ska inte erbjudas i förskola, förskoleklass, fritids eller vuxenutbildningar i Göteborg. Detta är inte lagstadgat och är ingen skall-sats i skollagen.
4. Erbjud max sju års modersmål från startdatum. Det är vad som stipuleras i Skollagen.
5. Förtydliga vad är en ”lämplig lärare”.
6. Sätt en tidsgräns då man skall ha sökt sitt modersmål. 1 oktober och 1 maj är lämpliga datum för att hinna finna en ”lämplig” lärare kommande termin.
7. Modersmålsundervisning skall bedrivas efter ordinarie skoltid.
8. Se över möjligheterna till fjärrundervisning.
9. Olika språk kan inte slås samman till gemensamma lektioner.
10. När ovanstående kvav väl är uppfyllda, gäller fortfarande kravet på minst 5 sökande i Göteborgs kommun.

Motionens relevans för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning tar främst ställning till punkt tre i motionens bilaga, vilket är den punkt som berör förvaltningens verksamhet.

Inom vuxenutbildning används undervisning och stöd på modersmål i olika sammanhang. Nedan följer en redovisning av de undervisningssammanhang där modersmål används och syftet med insatserna.

Modersmålsundervisning

Syftet med modersmålsundervisning är att ge eleven möjlighet att utveckla kunskaper i och om sitt språk. Bedömning och betygsättning sker på samma sätt som i övriga ämnen. De kunskaper och förmågor en elev visar bedöms utifrån kunskapskraven i kursplanen eller ämnesplanen. Det är möjligt att läsa ämnet modersmål på gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen enligt förordningen om vuxenutbildningens 2 kapitel, 18–19 §§. Möjligheten gäller inte elever som läser på grundläggande nivå. I Göteborgs stad finns inte modersmålsundervisning med i utbudet av fristående kurser. Efterfrågan på modersmålsundervisning på gymnasialnivå inom vuxenutbildningen har inte varit så stor att förvaltningen funnit anledning att erbjuda ämnet.

Modersmålsbaserad svenska för invandrare

Som en del av svenska för invandrare erbjuds läs- och skrivinläring på modersmål för elever som inte är läskunniga. Syftet med undervisningen på modersmål är att eleverna ska lära sig färdigheterna att läsa och skriva på sitt modersmål för att kunna använda färdigheterna när de lär sig svenska. I skolverkets stödmaterial om modersmålets roll i skriftspråksundervisningen rekommenderas parallell språkundervisning och läs- och skrivinläring med modersmålsstöd.

Undervisningen sker som en integrerad del av svenska för invandrare och erbjuds på de största språken. En mindre grupp elever på cirka 15 individer, som tillhör etablering, har utökad modersmålsbaserad svenska för invandrare som uppgår till 30 timmar i veckan.

Modersmålsstöd och studiehandledning på modersmål

Den som läser svenska för invandrare kan få möjlighet till modersmålsstöd av en lärare som talar modersmålet, för att få hjälp med sina studier i svenska. Stödet kan ges på de största språken och sker inom ramen för svenska för invandrare.

Studiehandledning på modersmål används som ett stöd för att lära sig ett annat ämne, som matematik eller yrkesämne. Enligt Skollagen (2010:800) kap. 20, § 12, framkommer att utbildning på grundläggande nivå kan tillhandahållas på elevens modersmål eller något annat språk eleven behärskar. Sådan utbildning ska kompletteras med undervisning eller träning i svenska språket. Inom vuxenutbildningen i Göteborg erbjuds inte hela kurser på modersmål, men studiehandledning på modersmål är ett stöd för elever med bristande kunskaper i svenska med målet att de ska kunna tillgodogöra sig utbildningens innehåll.

Inom yrkesutbildningar med språkstöd ges studiehandledning på modersmål som en orienteringskurs. Syftet med orienteringskursen är att elever som ännu inte har tillräckliga kunskaper i svenska ska kunna tillgodogöra sig yrkesutbildningar på gymnasial nivå. I de yrkesutbildningar med språkstöd som organiseras i samarbete med Göteborgsregionen (GR), som en del av yrkesvux, kan statsbidrag sökas för studiehandledning på modersmål. Inom GR-samarbetet finns en enighet och samstämmighet i bedömningen att språkstöd på svenska och på elevens modersmål ska användas för att elever som saknar tillräckliga kunskaper i svenska vid studiernas start ska kunna tillgodogöra sig kunskaper inom gymnasiala yrkesutbildningar med syfte att korta tiden för utbildningen och till etablering på arbetsmarknaden.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att motionen bör avstyrkas och föreslår därför att nämnden beslutar så och översänder tjänsteutlåtandet som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Förvaltningen gör ovanstående bedömning då undervisning på modersmål i kombination med andra insatser inom vuxenutbildningen används i syfte att förkorta etableringstiden och skapa förutsättningar för människor att försörja sig själva.

Arbetsmarknad och vuxenutbildning

Andreas Lökholt
Förvaltningsdirektör

Mia Strand
Avdelningschef vuxenutbildningen